

ΞΕΝΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΠΟΝΤΣΕΒΡΕΖ

Ο ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ

ΚΡΗ, στην άκρη της οδού Τριπέσσα, στην έβραική συνοικία του 'Αλγερίου, ήταν χτισμένο ένα σπίτι, θαμμένο με χρώμα κόκκινο και με παράθυρα στενά και καγκελωτά.

Τό ισόγειο αυτού του σπιτιού, ήταν διασκευασμένο σε κατόστημα, γεμάτο ύφασματα, έσαρπες μεταξωτές, σειρήνια και κεντήματα χρυσά και άσημενα καρίνια και μπουρνούζια άνατολίτικα.

Στό βάθος του κατοστήματος, ήταν τό ταμείο, πίσω από τό όποιο καθόταν ό γέρος έμπορος 'Ισραηλίτης, Γιουσουφ.

Τά μάτια του, μισοκλεισμένα από βλέφαρα χοντρά και κόκκινα, κούτταζαν τότε ένα μεγάλο τερτέρι άνοιχτό άπάνω στό ταμείο, και τότε τά διάφορα έμπορεύματα που ήταν γύρω του.

'Ο Γιουσουφ ήταν έμπορος ύφασμάτων και φορεμάτων φαινοεινικόως. Στην πραγματικότητα ήταν τοκογλύφος. Δάνειζε με μεγάλο τόκο και με ένέχυρα, γλέβοντας κι' άδικώντας τόν φτωχόκοσμο.

Έχαν περάσει τριάντα χρόνια, από τότε που είχε διαδεχτεί τόν πατέρα του στην τοκογλυφία και στό έμποριο. Και καθώς ήταν παμπόνηρος και φοβερά φιλάργυρος, είχε κατορθώσει ν' άποχτήσει μία σημαντική περιουσία.

Είχε κατοκτήσει τά χημάτά του, στις πιο ασφαλές Τράπεζες της Εβρώπης και του 'Αλγερίου, κι' όμως εξακολουθούσε τό δικό του έμποριο, χωρίς ν' αλλάξει καμιά από τίς παλιές του συνήθειες. Ζούσε πάντα φτωχικά και ταπεινά, σκληρός για τόν έαυτό του και πιο σκληρός ακόμα για τούς άλλους.

'Ο τοκογλύφος αυτός ό σκληρός κι' άκαρδος, δέν είχε παρά μόνον ένα ευαίσθητο σημείο στην ψυχή του. Σέ μία μικρή γωνιά της καρδιάς του, είχε φωνήσει ή πατρική άγάπη.

'Ο Γιουσουφ, ήταν πατέρας.

Είχε έναν μονάκριβο γιό, ό όποιος ήταν ή μόνη του χαρά κι' ή μόνη του περηφάνεια.

Και οι 'Αραβες, όμως και οι χριστιανοί, δέν έδειχναν στό Γιουσουφ παρά μόνον μίσος, και περιφρόνηση, εκτός από τίς μέρες που αναγκάζονταν να του ζητήσουν δανεικά.

Κι' ό Γιουσουφ τά υπέφερε όλα, χωρίς να λέν τίποτα.

Είχε ένα γιό.

Κι' έβλεπε πως μία μέρα, ό γιός του θα τόν ξεδιώκονταν για τίς περιφρονησεις και τίς βρισιές που κατόπινε...

Τί θυσίες, αλήθεια, έκανε για τό γιό του ό Γιουσουφ! Τόν έλεγε σπουδάζει πρώτα στό λύκειο του 'Αλγερίου, έπειτα στό λύκειο του Μεγάλου Λουδοβίκου στό Παρίσι, κι' ύστερα τόν έστειλε στό Πανεπιστήμιο, στη σχολή της Νομικής. 'Ηθέλε να γίνει ό γιός του ένας πρώτης τάξεως δικηγόρος και πολιτικός.

— Θέλω, έλεγε, να ξέρη καλά τούς νόμους ό γιός μου και ν' ανακατευτεί στην πολιτική. Χρήματα έχει άφρατά. Θά πετύχη λοιπόν σ' όλα. Και θα γίνει άκόμα πιο πλούσιος. Κι' έτσι, δλοι όσοι περιφρονούν σήμερα τόν πατέρα, θα προσκυνήσουν μία μέρα τό γιό. Ναι, ναι... Απτό που δέν καταδέχονται τόρα να με χαιρετούν, μεθαύριο θα περμένουν σαν δούλοι σάν αντιδάλαιο του γιού μου.

Κι' αλήθεια ό Δανιήλ—έτσι λεγόταν ό γιός του Γιουσουφ— ήταν πολύ μετρομημένος, τόσο λογικός!... Δέν άγαπούσε τά γλένια, και ζούσε με τό μνηστικό που του έστειλε ό πατέρας του για να σπουδάξη. Έκανε μεγάλας προσόδους στα μαθήματα, οι καθηγητάι του τόν έτιμούσαν, σήχναζε στα καλύτερα σπίτια του Παρισιού.

'Ο πατέρας του τά μάθαινε

όι' αυτά και πετούσε άπ' τη χαρά του.

'Αχ, ναι, δέν θ' άργούσε ή ώρα που ό Δανιήλ θα γινόταν ένδοξος, μεγάλος και πολύς...

'Μην έρθεις ακόμα στό 'Αλγέριο, του γράφει ό πατέρας του. Μη βιάζεσαι. 'Όλοι εδώ σε γνωρίζουν από την άξια σου και τίς επιτυχίες σου. Άφρησε να μεγαλώση ακόμα περισσότερο ή φήμη σου. Έγώ έντωμεταξύ θα σ' έπαινώ σε όλους και θα πληρώνω και τούς άλλους για να σ' έξυμούνε. Χωρίς άλλο θα γίνεις πολύ μεγάλος μία μέρα. Χρειάζεται όμως μεγάλη ύπομονή, έπιμονή και διπλωματία. Θα σου γράψω τότε πρεπει ναρθής.

'Ένα βράδυ, ό Γιουσουφ ήταν μόνος στό κατόστημά του. Καθισμένος μπροστά στό ταμείο, κούτταζε τότε τό τερτέρι του και τότε τά έμπορεύματά του. Και μνημονοούζε σιγά-σιγά:

— 'Οραία!... 'Οραία!... 'Όλο και περισσότερα κερδίζω, όλο και περισσότερα... Έκανα πολύ καλά, να μη χαρίσω ποτέ τίποτα σ' όλη μου τη ζωή, και μόνο να παίρνω, να παίρνω... Έχω διώξει κάθε φτωχό, που μου ζήτησε έλεημοσύνη. Κι' έτσι είμαι ήσυχος, κανένας δέν τολμάει πια να μου ζητήσει τίποτα...

'Αξαφνα, ό Γιουσουφ, είδε εκπληκτικό να μαζεύονται μπροστά στην μισοκλεισμένη πόρτα του μαγαζιού του, ένα σωρό φτωχοί άνθρωποι, οι όποιοι, καθώς φαίνεται, είχαν τρέξει πολύ, γιατί ήταν λαχανιασμένοι.

— Ζητιάνοι στην πόρτα μου! φώναξε ό Γιουσουφ. Μά δέν ξέρετε, λοιπόν, ότι εγώ δέν δίνω τίποτα σε κανένα; Τίποτα... τίποτα...

— Τό ξέρουμε, άρχοντα Γιουσουφ, είτε ένας από τούς φτωχούς, μά ήρθαμε να σου πούμε πως κάποιος έχει πέσει στό δρόμο, όχι πολύ μακρινά άπ' εδώ, και πρέπει να του δώσουμε να πιη λίγο ρουμι για να συνέθη. Δώσε μας να του πάμε λίγο ρουμι, άρχοντα Γιουσουφ...

'Ο Γιουσουφ ζάρωσε τά φρόδια του, και γελώντας σαρκαστικά φώναξε:

— Και μήπως εγώ έχω καμιά ευθύνη για τούς τυχοδιώκτες που πέφτουν στόν δρόμο. Φύγετε από δό γήγγορα!

Οι άνθρωποι έφυγαν τρομαγμένοι, μη έπειτα από λίγο ξαναγύρισαν.

— Άρχοντα Γιουσουφ, είπαν, αυτός ό άνθρωπος έπεσε άπ' τ' άλογό του. Τό ζώο άρηνιασε, τόν έροισε κάτω, κι' έφυγε. Έρχόταν από μακριά, πολύ μακριά, και τόν βρήκε ξαπλωτά ή σιωπορά που σου είπαμε. Έχει ανάγκη από έναν γιατρό. Μάς χρειάζεται ακόμα ένα φροειό για να τόν μεταφέρουμε στην πόλη. Έχεις κανένα φροειό;

— Βέβαια έχω, είτε ό Γιουσουφ.

— Δάνεισέ μας το, λοιπόν.

— Δέν μπορώ να σάς τό δανείσω. Θα σάς τό νοικιάσω μόνο, για πενήντα φράγκα.

— Δέν έχουμε καθόλου χρήματα, άρχοντα. Σπλαχνίσου τόν άτυχο ταξειδιώτη...

— Δέν δίνω τίποτα χωρίς χρήματα, μνημονοούσε ό σκληρός Έβραϊός.

Οι άνθρωποι έφυγαν, μά και πάλι ξαναγύρισαν σε λίγο, θαθεί λυπημένοι:

— 'Ο άνθρωπος θα πεθάνη, είπαν στό Γιουσουφ. Δώσε μας ένα σεντόνι για να τόν σαβανόσουμε.

— Άφηστε με ήσυχ, φώναξε άγριομένος ό Γιουσουφ. Άν προυήθενα σάβανα σε κάθε έτοιμοθάνατο, τό μαγαζί μου θ' άδειαζε γήγγορα. Δώστε μου εύρωσι φράγκα και θα σάς προμηθέσω ένα σεντόνι καθαρό και στερεό, ένα σεντόνι από γνήσιο λινό, σάν αυτό εδώ. Για κούτταξτε το! Δέν θα βρήτε καλύτερο και φθηνότερο πουθενά άλλο.

— Δέν έχουμε χρήματα, είπαν με λύπη κι' άπελπισία οι φτωχοί. Σε παρακαλούμε κάνε ένα ψυχί-

Η ΧΩΡΙΑΤΟΠΟΥΛΑ

(Πινάξ του Γκρέζ).

κό, αφού πρόκειται για έναν ετοιμοθάνατο.
 — Δεν έχω τίποτε να δώσω, είμαι έμφορος, πούλω, δεν χαρίζω.
 Οι άνθρωποι έφυγαν πάλι, μα και πάλι ξαναγύρισαν σε λίγη ώρα.

— 'Ο άνθρωπος πέθανε! είπαν στο Γιουσούφ, λίγο πριν πεθάνει, μās είπε να τον φέρομε εδώ, για να τον πλύνουν, σύμφωνα με την εβραϊκή συνήθεια, και να ξενυχτίσουν κοντά του.

— Ήταν δίχως άλλο τρελλός! ξεφώνισε ο Γιουσούφ καταθλιμμένος, νομίζοντας ότι οι άνθρωποι αυτοί ήθελαν δίχως άλλο να του παίξουν κάποια φάρσα.

— Δεν φαινόταν τρελλός, αφέντη Γιουσούφ.
 — Τότε, είσατε τρελλοί όλοι σας. Συμφωνήσατε να μου ταράξετε την ήσυχία μου.

— Και τὸ πτώμα, τί να τὸ κάνουμε τὸ πτώμα, αφέντη Γιουσούφ;
 — Άλατίστε το! αποκριόθηκε ο Γιουσούφ, με ύφος ειρωνικό και σκληρό, αλάτιστε το, για να μὴν χαλάσει.

Τότε ένας από τους φτωχούς ρώτησε κοροϊδευτικά τον Έβραίο:
 — Θα μās δώσεις τοὺνάχιστον τὸ αλάτι;
 — Μάλιστα, είπε ο Γιουσούφ, θέλοντας να τους ξεπεράσει όλους στην ειρωνεία.

Και παίρνοντας μιά φούχτα αλάτι από ένα βάζο, τὸ έφριξε στην άναστικωμένη άκρη τοῦ μπουρνούζιου εκείνου που μίλησε τελευταίος. Οι άνθρωποι έφυγαν, μα δεν άρχισαν να ξαναγυρίσουν.

Αυτὴ τὴ φορά, κοιβαλόσαν μαζί τους, τυλιγμένο σ' ένα παλιὸ κατάνι, τὸ πτώμα τοῦ ταξιδιωτή, τὸ όποιο, παρ' όλες τις διαμαρτυρίες τοῦ Γιουσούφ, τὸ άνούμησαν άπάνω στο τραπεζοί του.

— Τί είνε αυτό! φώναξε όργισμένος ο τοκογλύφος. Πάρτε το άμέσως από δω αυτό τὸ πτώμα. Τὸ μαγαζί μου δέν είνε νεκροταφείο...

— Ένας άπ' τους ανθρώπους διέκοψε τότε τὸ Γιουσούφ και τοῦ είπε σαληρά κ' άγρια:

— Σου φέρομε πίσω δτι μās έδωσα, άρχοντα. Τὸ αλάτι είνε κ' αυτό έδω ριχμένο άπάνω στο πτώμα. Κότταξε... Κότταξε λοιπόν...

Κυριευμένος από ένα ξαφνικό φρικτὸ προαισθήμα, ο φιλάργυρος σήκωσε μίαν άκρη τοῦ καφαντιοῦ, με τὸ όποιο ήταν τυλιγμένος ο νεκρός.

Με τὸ πρώτο όμως δάγμα πυθριξε στο πτώμα, γλώμισσε πὸ πολύ άπ' τὸν νεκρὸ και μιά κρανητή φρίκης και μαύρης άτελεισίας ξεφυγε άπ' τὰ γεροντικά του στήθη.

— Παιδί μου!... Παιδί μου!...
 'Ο νεκρὸς πὸν βρισκόταν μπρός του, ήταν ο γιός του, ο άγαπημένος του Δανιήλ!...

ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΟΥ ΓΙΑΤΡΟΥ

Μιά μέρα, ένας γιατρός συνάντησε στο δρόμο έναν πελάτη του.
 — Άκουσ' εδώ, τοῦ είπε. Πέρασαν έξη μήνες άπ' τὸν καιρὸ που πέθανε ἡ μακαρτίσσα ἡ γυναίκα σου. Δεν ήθελα να σου πὼ τίποτε ὡς τώρα, γιατί είχες τὸ πένθος σου. Τώρα όμως...

— Έ, τώρα τί θέλεις να μου πῆς;
 — Θέλω να σου πὼ πὼς δέν μου πλήρωσες τίποτε για τῆς επσκεψεις που έκανα στη μακαρτίσσα, δυο ήταν άφρωστη. Είνε καιρός λοιπόν να λογαριαστώμε.

— Είμαι προθυμώτατος, γιατρέ μου. Άλλά δέ μου λές, τὴ γάτρεςες τὴ γυναίκα μου;
 — Μά... αφού πέθανε!

— Μήπως λοιπόν τὴ σκότασες;
 — Είσαι στὰ καλά σου; Τί εν' αυτά που μου λές;

— Μά τότε, αφού δέν τὴ γιάτρεςες, ούτε τὴ σκότασες, τί λογαριασμούς γυρεύεις να ξεκαθαρίσουμε; Ούτε σου χρωστῶ, ούτε μου χρωστάς!...

ΤΟ ΠΙΑΝΟ ΚΑΙ ΤΑ ΝΕΥΡΑ

Ένας Γάλλος γιατρός συμβουλεύει τους γονείς να μὴν άφίνουν τὰ κορίτσια τους να μαθαίνουν πιάνο, πριν περάσουν τὴν ἡλικία τὸν δεκαπέντε ἡ δεκάξη ετών.

Ἡ στατιστικὴ άποδεικνύει — και τί δέν άποδεικνύει αὐτὴ ἡ εὐλογημένη στατιστικὴ! — ότι σὲ χίλια κορίτσια, που άρχισαν να παίζουν πιάνο πρὸ τοῦ δωδεκάτου έτους τὴς ἡλικίας τον, τὰ έξακόσια προσεβλήθησαν από νευρικές διαταραχές, όταν μεγάλωσαν. Ένώ άπεναντίας, σὲ χίλια κορίτσια, που άρχισαν τὸ πιάνο άργότερα, μόνον διακόσια έγιναν νευρικά.

Τέλος, από χίλιες γυναίκες, που δέν άγνηξαν ποτὲ τὸ μουσικό αυτό ὄργανο, μίλις ἡ έκατὸ έχουν νευρικές παθήσεις.

ΣΙΚΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

ΠΩΣ ΧΤΙΣΤΗΚΕ ΤΟ ΠΑΛΕΡΜΟ

Ήταν μιά φορά μιά νεράιδα, πὸ δροσερὴ κ' από τὰ ρόδα τὴς άγῆς και πὸ ώραία άπ' τὸν ἥλιο τοῦ Ἀπριλιοῦ.

Έβγαυε μέσα από τὰ πρόσωπα χαμόγελα και εὐχὴ κ' έπαυσε τὸ δροσιὰ τὸ μικρὸ, που βγαίνει στὴν άκρατελαγιά. Έκει κάτω άπ' τὰ βράχια, βρισκόταν μιά σπηλιὰ και μέσα στὴ σπηλιὰ αὐτὴ, ήταν μιά μεγάλη γούβα, πουχε τὸ σχῆμα μās άχβάδας, δλόχρωση και γεμάτη δς τὰ χεῖλη από θαλασσινὸ νερὸ, εὐωδιασμένο μ' άνητὴ τὴς πορτοκαλιάς.

Ἡ ὡμορφὴ νεράιδα — μακριὰ άπ' τὰ μάτια τοῦ κόσμου — έπεφτε μέσα στὴν δλόχρωση άχβάδα και λουζόταν. Τὸ ἀλαβάστριν κορμί τὴς λαμποκοποῦσε στὶς άκτίνες τοῦ ἡλιου. Ένὼ τὰ μακριὰ δλόμαυρα μαλλιά τὴς κινωατίζατε μαζί με τὸν ἀφοῦ που έκωιαζε γύρω στο κεφάλι τὴς, σάν διάδωμα από μαργαριτάρια.

Έκει μιά μέρα εἶδε τὴ νεράιδα να λουζέται ένας γινὸς τὴς Αἴτνας, τὸς φοβεροῦ ἡφαιστείου, άντρείος και πανέμορφος, και τὴν άγάπησε. Σαφνιασμένη από τὸ βέβηλο βλέμμα του, ἡ πεντάμορφὴ νεράιδα τινάχτηκε πάνω, έφυγε γρήγορα και χάθηκε σάν άχνός.

Ἡ νέος νησιώτης όμως, από τὴν ἡμέρα εκείνη έννοιωσε στὴν καρδιά του δὴλ τὴ φλόγα τοῦ ἡφαιστείου τὴς Αἴτνας να τὸν καιῆ και να τοῦ ἀνάβη τὸ αἷμα.

Έχασε πειὰ τὴν ήσυχία του και φαινόταν πὼς εἶχε χάσει και τὰ λογικά του, γιατί ὄλημερις τριγύριζε στὶς βουνοκορφές τοῦ Πελεργίου και τοῦ Ὀρφίνου, ζητώντας να βοῆ τὴν ὑπέροχη νεράιδα.

Μιά μέρα τέλος τὴν πρόφτασε τὴν ώρα που λουζόταν στὴ χρυσὴ άχβάδα.

— Γιατί μ' άποφεύγεις, ώραία νεράιδα τοῦ δάσους; τὴ ρώτησε με λαχάρα, Σ' αγαπῶ μ' δὴλ μου τὴν καρδιά. Θα γίνω ὁ ταπεινὸς σου σκλάβος, αν θελήσεις. "Ὅτι κ' αν μου γυρέψεις θά'ναι δικό σου. Για σένα και στὴ φωτιά θα πέσω να πεθάνω, όταν τὸ θελήσεις. Θέλεις να πολεμήσω με τὸς Λαστρογόνες, τὸς Σικαίους, τὸς Πελασγούς και να τὸς πάρω τὶς χώρες τους για να σου τὶς χαρίσω, κινά μου και βασίλισσά μου;

— Όχι, δέν θέλω τίποτε, άπάντησε με σαληρότητα ἡ ὡμορφὴ καπέλλα. Μου φτάνει ἡ χρυσὴ μου άχβάδα

για να λουζομαι.
 — Έχω στὴν έξουσία μου χιλιάδες εργάτες, σιδεραγογούς και χρυσοκούς. Θέλεις να σου φτιάξω ένα παλάτι χρυσὸ σάν τὴν άχβάδα σου, ένα παλάτι τέλειο, για να μπορῆς ν' άναπαύσαι μέσα σ' αυτό πὸ ἡσυχία παρὰ στο άγριο δάσος σου; ρώτησε πάλι ὁ γινὸς τὴς Αἴτνας.

— Όχι, ὄχι, τίποτε δέν μπορεῖς να μου δώσεις, που να μου άρέσει, άποκριόθηκε ἡ νεράιδα.

Ἡ δυνατὸς αφέντης τοῦ σίδηρου και τὴς φωτιάς, σταίρωσε τότε άπελπιμένως τὰ χέρια του.

— Θέλεις, εἶπε σὲ λίγο στὴ νεράιδα, να χτίσω γύρω σ' αὐτὴ τὴ μικρὴ σπηλιὰ σου μιά χώρα, που ναῆχι τέσσερα μίλια περιφέρεια;

Τὸ θεῖο πλάσμα σήκωσε τότε τὰ μαγευτικά του μάτια στο νεὸ νησιώτη, σάν να ζητούσε να μαντέψῃ αν έκρυβε τὴν ἀλήθεια μέσα στην ψυχὴ του.

Ἐκεῖνος κρατοῦσε καρφωμένα τὰ μάτια του στο άκτινοβόλο πρόσωπό τὴς κ' έπερίμενε.

— Λοιπόν, και, άποκριόθηκε ἡ νεράιδα. "Αν μου δώσεις αὐτὴ τὴν ἀπόδειξη τὴς τέχνης σου, τότε θὰ γίνω δικὴ σου...

Εὐτυχημένος ὁ γινὸς τὴς Αἴτνας, ετοιμάστηκε για τὸ έργο του. Ανὸ χιλιάδες εργάτες, με τὰ σύνεργα τὴς τέχνης του ὁ καθένας, μαζετίτηκαν τὴν ἄλλη μέρα γύρω από τὴ σπηλιὰ τὴς νεράιδας κ' άρχισαν να δουλεύουν στα γεμάτα. Χτίζανε, πελεκάγανε, καρφώνανε, άσπρίζανε μέρες και μέρες. Κι' έτσι γύρω άπ' τὴ σπηλιὰ τὴς νεράιδας άρχισε τώρα να ξεπροβάλλῃ ἡ πὸ ώραία πολιτεία τοῦ κόσμου.

Κι' όταν τελείωσαν πειὰ ὄλα, ἡ πὸ ὡμορφὴ νεράιδα θέλησε να γυρίσει παντοῦ και να θαυμάσῃ τὴν καινοφρονητικὴ πολιτεία. Περιάτησε ξεπόλητη σ' ὄλους τὸς δρόμους τὴς χώρας τὴς κ' έπειτα έπεσε κοιρασμένη, μα κ' εὐχαριστημένη, στὴν άγκαλιὰ τοῦ νέου νησιώτη.

Ἐτσι, στο μέρος που ήταν ἄλλοτε ἡ χρυσὴ σπηλιὰ τὴς νεράιδας, φύτρωσε σάν πανώρηνο λουλουδιὸ τὸ Παλέομο, ἡ ώραία πόλις τὴς Ἰταλίας, έξωτικὸ έργο τοῦ γινὸς τὴς προμερῆς Αἴτνας, καιμωμένο για τὴν άγάπη τὴς πὸ ώραίας νεράιδας τοῦ δάσους...

